

TO MORAŠ VIDET OD BLIZU

Zdenko Kodrič

OSEBE

Šofer priklopnika na cestninski postaji
Borznik s telefonom v parterju gledališča
Ribič na obrežju reke
Peška na cestnem prehodu
Zobozdravnica v ambulanti
Hitrostna drsalka po treningu
Gasilec pred garderobno omaro
Učiteljica, ki piše učno pripravo
Babica z vnukom
Študent, ki ponavlja matematične formule
Mesar po zakolu prašiča
Slikar, ki si gladi sivo brado
Političarka v kongresni dvorani

Prvi protokol

Trinajst likov na trinajstih lokacijah, s trinajstimi mnenji, s prav toliko omejitvami, opredelitvami in protokoli. Osebe so v vsakdanjih oblačilih; kaka roža v gumbnici, šminka na ustih, visoke pete. Na sceni nekaj lovsko-ribiških simbolov, kaka video naprava z večjim zaslonom in mikrofona na stojalu. Nujna je sofisticirana elektronska glasbena kulisa.

ŠOFER

Gleda skozi okno priklopnika, v ustih čika, maje z glavo in maha z bankovcem za sto evrov. Noga me boli ko stomater! Maš kako tableto? Ne bom zdržal. Kam? Odkima. Niti pod razno! Predaleč! Navaden aspirin bi mogoče pomagal. Nimaš omarice s prvo pomočjo? Kaj? Imaš prvo pomoč, tablet pa ni noter! To ni res! Mater, me boli! Mišica ali kaj. Koliko? Sto kilometrov! Eto, to je več ko ura, ne bom zdržal. Kam naj zapeljem? Na parkirplac. Super! Pa pazi, da ne bom postaje poleg potegnil! Koliko stane cestnina? Osemdeset evrov? Si zmešan? Je malica poleg? Marš, v Avstriji plačam pol manj. Odkod? Iz Bolgarije. Paprika? Ja, malo morgen, nisem mafijec, drogo vozijo Gorenjci. Odkod? Iz Brežic sem, ja, točno iz Brežic. Kozmus, ja! Prvak, ja! Kaj praviš? Kje pa! Nimaš pojma, kaka je razlika med tovornjakom in priklopnikom! Protokol mi ne dopušča, da se odklopim in se s kabino odpeljem po tablete. To je možno samo, če si v remontu. Razumeš, kolega? V remontu. Ja, v popravilu! Adijo! Kaj? Kje me boli? V stegnu, ne vem, bedra, tu zadaj, šoferski feler, za popizdit peče! Srečno? Ja, kak za koga ... Če bi imel čas, bi zvedel še za kako mojo bolezen. Kako? Ni važno! Eto, srečno! Pomaha s pištolo. Zatemnitev.

BORZNIK

Debel moški sedi v drugi vrsti parterja v gledališču. Zazvoni mobilec. Jebemti! Pa prav zdaj. Ja! Kaj je? Kaj bi rad? Nimaš ure? V gledališču sem. Kaj? Ja, tvojo prošnjo sem dal v kadrovske, ne generalnemu direktorju, si nor, direktorju kadrovskega! Daj mi mir! Zavesa se odpira! Adijo! Kaj? Ti si nor! Zdaj? Naj vstanem in premaknem rit tridesetim ljudem? Kaj? Naj jim rečem, da prižgejo luči v parterju, da mi odprejo vrata, da me oblečejo, da me odpeljejo? Vešda! Komaj čakam.

Ne, v prvem nadstropju borze, vrata odpreš s šifro. Ne! Ti ne moreš, ni ista kot tvoja, ne serji, upoštevaj protokol! Pa kaj ti je? Si pijan? Ko boš drugič zahteval kako zvezo, se boš obrisal pod nosom! Adijo! Kaj? Na ribe? Pridem! *Zatemnitev.*

RIBIČ

Petinpetdesetletni dedec odloži mobilni telefon. Na trnek namesti vabo, vrvico spušča in dviguje. Protokol! Mu bom dal protokol, v jajca ... Joj, je lepo živet ob vodi. Ladjice plujejo sem in tja, race plavajo, ribe se lesketajo v soncu. Vodo spoštujem! *Premolk.* Voda, obrni se k meni in mi vrni vse, kar sem ti podaril! Dobro veš, da tu stojim petnajst let, da sem nor nate, da ljubim tvoje ribe kot svoje ljubice. Resno mislim! Voda, glej, poljubljam te, božam te, priznaj, da me poznaš, padel sem vate, a te nisem ranil. Daj, vrni mi ljubezen, daj mi eno ribo, takole, skromno, sedemnajst kilskega soma, potem grem in te ne bom več gnjavil. Me sploh poslušáš, me sploh slišiš, voda? Kam si skrila ribo? Ko bi vedela, kdo sem, kako srce nosim, kako nežno roko imam, kako tanek flaks in čisto majhen, droben trnek, bi že zdavnaj kaki ribi odprla gobec. *Premolk.* Ribica, dvigni se in mi pomahaj! Ne bodi, no, taka rit! Kaj praviš, ribica? *Prisluhne.* Ribica, daj mi znak, da si tu! Obožujem te, kot ljubica si mi, kot nevesta, kot nenapisano ljubezensko pismo ... *Veselo.* To! To ja! Prijela si! Lepo, lepo! *Zatemnitev.*

PEŠKA

Simpatična šestdesetletnica stoji na pločniku in stopi na prehod za pešce. Ustraši se in stopi nazaj na pločnik in k mikrofonu. Vsak dan ljubezen potrka na kaka vrata. Za štirimi stenami se zmeraj ljubijo. Ljubezen na veliko veselje stanovalcev ohranja zavest o obstoju čiste vesti. Ljudje pravijo, da je ljubezen ustavljanje časa, izpiranje zlata iz reke, in da zato človek nikoli ne izgubi vere v ljubezenski napoj. Upanje v ljubezen je trajno, neskončno; zaupanje v ljubezen je premišljeno do skrajnosti, je človekova stalnica. Kdor nima moči za ljubezen, nima moči za življenje. Ljudje - kjerkoli so že, na koncertu ali v toplicah, na ladji ali v avtobusu, v šoli ali na masaži - lahko govorijo o vsem po mili volji, lahko izdajajo skrivnosti, drug drugemu pripovedujejo strašljive zgodbe, si izmišljujejo bitja, o katerih človek

še nikoli ni slišal, ne morejo pa ustaviti upanja v ljubezen. Upanje je kakor srečanje sonca s koncem vesolja. Upanje in zaupanje sta zaščitni znak ljubezni: lahkoverne in lahkomišelnosti, globoke in strastne, sovražne in prijateljske. Če ljudje ne bojo spoznali, da ljubezen ni zgolj pretiravanje, bojo v mrzlih nočeh še naprej jokali za žalostnimi sestrami in brati, možmi in ženami, opeharjeni bodo čudovitih pogledov, v katerih so skrita nebesa – inkarnacija boginje ljubezni. *Premolk*. Kaj mi je že rekla psihiatrinja? Da sem posesivna? Da sem astmatičarka par excellence? *Premolk*. Joj, kako težko diham! *Zatemnitev*.

ZOBOZDRAVNICA

Naslanja se na okensko polico, je visoka, elegantna in samozavestna tridesetletnica. Ko se odlepi od okna in police, zašepa, njen korak ni dovršen kot je dovršena njena postava, njen izraz. Roki položi na prsi in tiho šteje. Dvigne pogled. Uf, kako mi bije! Utrip je ubijalski. Pada in raste in cel čas nabija in nabija. Instrumenti mi padajo z rok. A jaz še pulim. Že cel teden pulim. Stare in nove! Mlečne in manj mlečne. Ni reči in človeka, ki bi me ustavil. Mene ne bo pobralo! Če sem rekla tisoč zob, sem pač rekla tisoč zob. In obljubo bom izpolnila. Vsak dan tri. Kdo pa ve, kaj nosi človek v ustih? Kdo pa ve, kaj so parodontitis, karies in gingivitis? Kaj sta gnilingitis in korentigitis? Popoldne grem v market. Zjutraj se kupila premalo hrane za mačka in psa. Jutri odpotujem. Nočem je srečati. Niti z besedico ji ne bom omenila, da grem. Klinc jo gleda. Moja ordinacija ji diši. Pojma nima, koliko sem vložila vanjo, koliko gnilobe sem morala požreti, prahu in smradu, koliko dni je šlo v nič. Potem pa pride in mi reče, punca, dajva to na polovico, notar že čaka. *Premolk*. Kje je? Na malico, ja, na kosilo in še komu je šla zlest v posteljo. Plačo ji bom znižala. Nisem vedela, da je sindikalistka! Takim bi jaz jajca odrezala. Všeč mi je, ko me pokliče. »Gospa doktor!« Kako mi spet bije! Peklensko! Ko me začne dušiti, bo prepozno. Jutri vse zaprem, prodam in izginem. Koliko pa je ura? Jo že slišim, tihotapi se gor kot kaka lisica ... Temeljito bom spremenila slog dela. Najprej bova popravili protokol: a je dovolj trd za naju, dovolj dolg, dovolj hiter, a je dovolj prožen, ima dovolj krvi v sebi, se kot kaplja pretaka v maso, je dovolj široka njegova lega? Silno

počasi in z veliko natančnostjo bom testirala njeno današnjo malicanje. Vprašala jo bom: »Si dovolj napumpana, si moram z arganovim oljem natret prsi, ti moram polizat rit?« Ko otrdita najini telesi in ko se na stegnih naježi koža, se poliževa od spredaj, z jezikom si odpreva usta, deset rok imava - na njenem telesu mora moja slina ves čas ostati sveža, vrtet jo moram in odvrtet, v različnih legah polizat prste na nogah, dlan položiti gor na mednožje in ko se njena globlja notranjost ovlaži - potem je ona na vrsti. Tiho ukazuje, se splazi s stola, v dlan spiha bel prah, roko odnese k ustnicam, moram jih prisloniti na dlan, počasi jo zapre in ko odpre, so moja usta mokasta in svoj belkast jezik porinem vanjo ... Joj, kako mi bije, prsi mi bo razneslo ... Si že tu? Takoj, takoj, že hitim odpirat, že hitim, že hitim! *Zatemnitev.*

HITROSTNA DRŠALKA

Atletsko zgrajena dvajsetletnica sedi na klopi, se skloni in odvezuje vezalke na drsalkah. Zastoka. Dvigne roke in zamaha z njim kot ptica s perutmi. Na trenirki ime Stephanie Beckert. Blazno me boli zob! Norma za klinčev London me ubija. Jutri ne grem na faks. Ob pol petih imam plesne. Tipček je tako luštkan ... Premolk. Če me bo še naprej bolelo, me jutri ni. Naj gre vse v rit! Ob osmih je dokumentarec meseca. O opicah. Tipu sem zlezla pod kožo. Ko me vidi, ga oblije rdečica. Nikoli me ne objame. Mama je izračunala, da bom delala več kot štirideset let. Penzija je daleč. Kot olimpijske igre. Noge imam kot bik. Na stegnih trem orehe. Potem mišice uplahnejo. Nikoli več ne bom šla na trgategv. Obiskala bom babico in dedka. Ne vem, koliko je zdaj ura? Zunaj sem tekla sedem kilometrov, drsala deset počasi, tri blazno hitro. Rezultat slab: nad pet minut. Nazadnje sem drsala 4:04,62. Ne, ne, manj, 4:02,53! Superca! Kdo danes brusi drsalke? Ekonomu ni več. Pije kavico pri trenerki. Pičkici potrebni! In liže njene prste. Zakaj noče mojih? Pa bi mu jih dala. Za nohte je to super, se ti strašno omehčajo. Kdo ve, če bom zmogla? Kdo ve, če bom videla olimpijske igre? Trenerka je tečna kot drevo, vsak dan zahteva več. Kaj pa počitek? Kaj pa moje počutje? Moje obveznosti? Pri babici sem molila. Dedek se je ves čas režal. Njegove slike so krasne. V nedeljo so ga obiskali neznani ljudje. Tri slike je prodal. Babica ima denar še zmeraj v šparovčku. Ko bo dedek razstavljal,

bom jaz na olimpijadi. Leto bo hitro naokrog. In kje so olimpijske igre? Nimam pojma. Če naredim letnik, mi bo foter dal starega pasata. Preveč žere. Ker ni naftaš. Glej, glej, kak žulj se mi je naredil. Mater, če ga cuknem dol, bom izkrvavela. Moram se umit. Mogoče bo šunf s pete šel z vročo vodo dol. Če me bo bolelo, bom kričala in priklicala ekonoma. Mi bo on rane polizal? Bo - ja! Zdaj je ura devet, ob desetih na faksu, ob enih doma, od dveh na kavču, ob petih vaje iz kemije, potem kino, potem ... Joj, kako bi se z eno rada lizarila! Poklicat moram svojo zobozdravnico in jo povabit na ribo! *Zatemnitev.*

GASILEC

*Mož srednjih let stoji pred garderobno omaro, v njej gasilska oblačila, na vrhu omare čelada. Je v spodnjem perilu. Oblači se v civilna oblačila. Pod nobenim pogojem me ne morejo šutnit iz službe. Totalno obvladam protokol, imam izobrazbo, delovna leta, specializacijo, delam v društvu, imam lepo družino, sem spodobnega vedenja ... Ne, ne morejo me vreči in pohabit. Danes sem točno videl, točno predvideval, kaj se bo zgodilo. Pridem prvi, vklopim sireno, prvi alarmiram, prvi sem z vodo tam, prvi špricnem in prvi stojim na pepelu. Pizda jim je materina, pogorelo pa je vse, do tal, vse je šlo v božjo mater, hiša, štala, garaža, pokrita vrtnarija, vse, totalno. Če je zavarovano, v redu, če ni, so najebali, nikogar ne poznam, mogoče sosedo, na koncu je prinesla kavico, lahko bi dala borovničke zraven ... Vem, ni mogla, služba je služba, ampak - lahko bi me povabila noter, bi ji pokazal cev in kak napad ... Kje so vsi? Kje je poveljnik, mater mu vidim! Kje ste barabe gasilske? Pijete? Žrete na tuj račun? Kot moj brat! Samo jaz imam zdravilo zanj, samo jaz! Tu notri. *Se potrka po prsih.* Dobrota je sirota! Zaradi njega sem ostal brez vsega, pa taka bogatija ... *Odpre nekaj garderobnih omarič in iz njih vleče civilna oblačila. Pisane srajce, pisano spodnje perilo. In jih meče po zraku. Zatemnitev.**

UČITELJICA

Še ne petdesetletna okroglolična ženska sedi pred računalnikom in tipka. Ženska je urejena, strogega videza in nadzorovanih kretenj. Delovno mizo osvetljuje namizna svetilka. Glasno narekuje in tipka. Uvodni del, pet minut, učitelj: uvodna motivacija, zapisovanje asociacij, na tablo

zapišem kolonija in kolonizacija. Učenci hodijo k tabli in zapisujejo svoje asociacije. Prvi poudarek: zakaj so se Grki selili po Sredozemlju? S pomočjo zemljevida vodim razgovor o grški kolonizaciji, sporočim navodila za miselni vzorec. Učenci sodelujejo v pogovoru in izdelajo miselni vzorec po učbeniku, stran 42. Drugi poudarek: zakaj je prišlo do grško perzijskih vojn? Vodim pogovor: kaj je obsegla Perzijska država pred vojno, po katerih poteh so prišli Perzijci v Grčijo, katera stran je imel več zmag, predvajam video o hoplitih. Učenci si ogledajo zemljevid v učbeniku in ga analizirajo, rešijo naloge v delovnem zvezku. Zaključni del, zadnjih pet minut: zakaj je bila pomembna grška zmaga pomembna za nadaljnji razvoj? Učenci odgovarjajo na vprašanja ... *Premolk. Solze v očeh.* Kakšna butasta snov, kakšne laži, kakšne neumne domneve. Zakaj se nisem odločila za študij biologije? zakaj otrokom ne pripovedujem zgodbo o ribičih, zakaj jim ne razlagam o ribah, o zgradbi njihovega trupa ... Deblo: Chordata, razred: Actinopterygii, podrazred: Siluriformes, družina: Siluridae, rod: Silurus, vrsta: glanis ... Oh, kakšne besede! *Zatemnitev.*

BABICA Z VNUKOM

Stara gospa mrmra otroško pesmico in navija volno v klobčič z otrokovih razprtih rok. (Edina je, ki je ves čas na sceni in osvetljena in ozadju.)

ŠTUDENT

Enaindvajsetletni preklast mladenič naglas drdra besedilo o lastnostih integralnega računa, z desnico si pogladi lase. To si moram stoprocentno zapomniti: »Pravila za integriranje vsote funkcij, razlike funkcij in integriranje funkcije, pomnožene s konstanto. Nedoločeni integral vsote je enak vsoti integralov in nato še integralni račun

$$\int (f(x) + g(x)) dx = \int f(x) dx + \int g(x) dx.$$

Nedoločni integral razlike je enak razliki integralov:

$$\int (f(x) - g(x)) dx = \int f(x) dx - \int g(x) dx$$

Nedoločni integral produkta funkcije s številom k računamo tako, da število pišemo pred integralskim znakom, funkcijo pa integriramo:

$$\int (k \cdot f(x)) dx = k \cdot \int f(x) dx$$

Protokol osnovnega izreka integralskega računa se imenuje Newton-Leibnitzova formula:

$$\int_a^b f(x) dx = F(x) \Big|_a^b = F(b) - F(a) \ll$$

Kaj pravite, gospod profesor? Ni dovolj za šest? Niste zadovoljni z mojo piplarijo? Ne slišim vas! Kaj? Kaka riba? Kaj? Som? Dajte no! *Zatemnitev.*

MESAR

*Močan moški odloži nož na tla, s curkom vode si opere okrvavljeni gumijasti predpasnik, potem začne slačiti mesarsko opravo; stopi k mikrofону. Poraka duš, tega ne bom nikol pozabu! Na moj triintrideseti rojstni dan me je šef povabu v zidanco. Ko sva pršla tja, je pred njo bilo okrog trideset mož, največ fantov, starih 25 let. Zadaaj za hišo in pod gozdom je bila lesena konstrukcija: dolga 45 metrov, široka 2,70 metra, visoka 1,80 metra. Konstrukcija je bila veličastna: na pokončne trame so položili šperavce, čez so pribili debele deske, vse skupaj je bilo videti kot kak most. Na sredi je bil podest, nanj sem se povzpел po vzpetini, mogoče s 15 do 30-stopinjskim naklonom. Na podestu sem lahko brezskrbno ustavu kampanjolo, na tem sranju je bil še en podest, dvignjen tolko, da je lahko pod njega zlezu normalno velik človek. Na ta podest - bil je v obliki nizke mize - sem z lepilnim trakom prilimal napis *Ponos slovenske vzdržljivosti*. In akcija se je začela. Šef jo je imenoval: *Preizkušnja telesne vzdržljivosti naše vojske*. Lastnik zidanice je reku, kdor prenese težo kampanjole na svojih prsih, bo sprejet v vrste nove slovenske vojske, še prej pa mora vsak povedat prisego: *Ljubim svojo domovino Slovenijo, branil jo bom z besedo, orožjem in srcem!* Tisti del - *branil jo bom z besedo* - se mi je zdel prav simpatičen. Prvi je bil na vrsti lastnik zidanice, drugi logar iz gozdne uprave in tako naprej. Jaz sem bil zadnji, džip pa je vozu moj šef. Ko je bil pod mizo on, je zahtevu piščal. Kampanjola se je ustavila tik nad njim. Instrument mu je v usta potisnu lastnik zidanice. Potem je šef nanjo glasno zapisku. Vsi smo poznali finto: ko so na človeka položili deske oziroma tisto težko mizo, je ta moru globoko vdihniti, in ko je kampanjola prišla na vrh, je moral izdihniti. Teže in pritiska na prsih zato skorajda ni čutu. Jaz sem bil nervozen.*

Prisege nisem izreku, prepozno sem vdihnu, izdihnu pa tudi ne in kampanjola je prav takrat bila na men, začutu sem strašno težo in kmalu tudi hudo bolečino. Zacvilu sem ko mali pes in zazdel se mi je, da se mi je v prsni koš zarila deska. Pa ni bila deska, ampak zlomljeno rebro. Če je rebro šlo noter, bom gagnu, sem razmišlu. Kampanjola je odpeljala, jaz sem obležu pod deskami. Čisto sam. Diham nisem več mogu. Nič nisem slišu. Zrak pa je prihaju v pljuča, to sem nekako občutu. Izvleku sem se izpod mize in ko sem zakašlu, sem izpljunu kri. Nihče mi ni pomagu na noge, odšli so v zidanico, da bi proslavil zmagoslavno tekmo vzdržljivosti. Na tleh sem se prevalu na bok in pod majico opazu izboklino in rano na desni strani trupa. Kmalu nisem nič več občutu, mogoče nekaj pekočega zadaj v glavi. Ker sem imel občutek, da mi nekaj piska iz rane, sem dvignu majico in na rano pritisnu dlan. Takrat je hudičev zbolel. Še zmeraj je piskal iz mene. Razmišlu sem, kako bi luknjo nepredušno zaprl. Našu sem polivinilasto vrečko. Plastiko sem pritisnu na rano in poslušu. Iz rane ni več piskal. Lažje sem zadihu. Rešu sem si življenje. Od daleč sem slišu lastnika zidanice, ki je pel *Slovenec sem*. Takrat se mi je zazdel, da se iz gozda na jaso - globoko pod zidanico - spušča skupina do zob oboroženih vojakov jugoslovanske armade. Zamračil se mi je pred očmi in razločno sem slišu: »Pusti ovo mrtvu govno, glave čemo otkinuti živima!« *Zatemnitev*.

SLIKAR

Starec si z eno roko gladi brado, v drugi drži CD in se hladi z njim. CD položi v predvajalnik. Sede na stol, pred njim je zaslon. Vključi predvajalnik in se zazre v ekran. Kulisa njegovemu monologu je video zapis Bruegel variations Census at Bethlehem (You Tube). Se odkašlja. Obstaja približno petdeset slik z datumom in mojim podpisom Bruegel. Imel sem dva sinova, ki sta bila tudi slikarja: Peter in Jan Bruegel. Zaradi moje priljubljenosti in povpraševanja po mojih slikah, sta sinova kopirala več mojih slik. Umrl sem leta 1569. Najbolj sem ponosen na sliko Census at Bethlehem ali Popis prebivalstva v Betlehemu. Bravo, bravo! Poleg popisa dacarji pobirajo še davek na premoženje. Šepne Berite Evangelij po Luku, 03:03! Moja slika je pravzaprav slika Svete družine, ki je upodobljena po protokolu krščanske tradicije: Jožef,

tesar, ki ima za svojim hrbtom Marijo, nosečnico, zavito v moder plašč. Jožef dobro ve, da mora zavetje poiskati v gostilni. Marija je edina oseba, ki gleda proti meni in gledalcu. Njen pogled je topel. Z mulo, ki jo nosi, ustvarja krog, ki je simbol večnosti in večnega življenja. Vidite, kolesa konjske vprege? Na spodnjem delu slike je vse stabilno. Kot v gradbeništvu. Brez statike hiša pade. Ste opazili sneg? Ste opazili barve? Odkod sneg? Prvič sneg na sliki in v umetnosti! Italijani so prdci v primerjavi z mano! Ironično pa je, da je cerkev na sliki že zgrajena, kljub dejstvu, da Jezus še ni bil rojen. Ne vem, zakaj sem to naslikal. Pač sem. Dokler ne boste opazili, da gospa pod pretvezo, da je Marija, ne boste vedeli, da je mogoče preproste dogodke spremeniti v čudež. In tudi Jožef je šel iz Galileje, iz mesta Nazareta v Judejo, v mesto, ki se imenuje Betlehem. Šel je z namenom, da se registrira skupaj z Marijo, ki je bila zaročena z njim in otrokom, ki je bil na poti. Šepne. O tem govori Lukov evangelij 2:4 in 5. Slika Popis v Betlehemu je polna moških, žensk, otrok in živali. V tej vasi so našteali 200 hišnih števil in skoraj tisoč duš ... *Iz žepa vzame drugi CD in se hladi z njim. Se odkašlja.* Popis v Betlehemu sem postavil v flamsko vas v zimskem času. Slikal sem naključni vrvež. Ampak kako? Kontaktno točko neposredno, protokole pa z neposrednimi pogledi na sliko. Želel sem, da vsi vstopijo v vas in vase: množica ljudi se zbira pred stavbo na levi v ospredju. Nekaj moških sedi za mizo, gleda listine in vpisuje podatke v popisno knjigo. Če gledam od leve proti desni, spet opazim dva velika O-ja. Krog je potemtakem monogram za Boga, ki se zavzema za popolnost in večnost. Preproste dogodke je mogoče spremeniti v čudež. *Premolk.* Kje ste ponarejevalci? Kje, pri Bogu? *Izključi predvajalnik, vzame iz njega CD in v napravo položi drugega. Zatamnitev.*

POLITIČARKA

Govorniški pult. Z leve pride ženska, plavolasa tridesetletnica. V rokah drži mapo, ki jo na govorniškem pultu odpre. Odkašlja se, pogleda levo in desno, si uredi lase in dvigne glas v mikrofona. »Politika mora biti pravična in v njenih načelih moramo iskati pomoč za ljudi. Pri tem moramo politiko razumeti kot funkcijo več načel. Striktne pravičnosti je varovalka zoper možna ogrožanja človekovih pravic. Zato morajo biti

politične norme natančne. Politika ni zakonska norma, vključuje pa načela pravičnosti. Prostor njene pravičnosti ni samo parlament, ampak tudi ulica, družina, posameznik. Današnja slovesnost, gospe in gospodje je priložnost za podrobno razpravljanje o politiki kot sistemu, ki mora delovati brežhibno in natančno. Doslej je bila politika improvizacija, odslej stroga taktika. Zadošča naj poudarek, da ima upravljanje s politiko velik pomen in da smo pri nas z njo silno zadovoljni. Ja, ker je bila čista improvizacija. Razmišljanja o politiki našega časa so zelo vidno soočeni s temeljnimi problemi etike. Pogosto slišimo, da živimo v času, ki ga označuje kriza vrednot. Pri tem se vprašujem, ali je ta diagnoza pravilna, in če je, kaj pravzaprav pomeni izraz kriza vrednot? Naša družba ni bila idealna v preteklosti in tudi danes ni taka. Etična merila moramo vselej gojiti in se zanje zavzemati. Da pa bi bili pri tem uspešni, moramo razumeti razliko med osebnim in skupnim. Na osebni ravni se etične zapovedi izkazujejo izrazito individualno. Vsakdo mora biti etičen pri sebi in zase. Vsakdo mora nositi svoje etične obveznosti. Nihče ne more biti etičen namesto koga drugega. Nihče ne more delegirati etičnih obveznosti nekemu drugemu ali izvoljenim predstavnikom, sam pa se požvižgati nanje. Nadomestila za lasten napor, ki naredi človeka etičnega, posameznik preprosto nima. Dobra politika in pravično vodenje sta najboljše vodilo za krepitev etike na ravni skupnosti kot celote. Politika je najmočnejše takrat, kadar ustreza etičnim normam. Temeljne resnice o človeku in etiki imajo številne praktične razsežnosti in načine uresničitve. Ne bomo ustvarjali, ne bomo delili in ne bomo našli pravice, če pravičnosti ni v nas. Ta misel je vselej aktualna in je vredna nenehnega ponavljanja. Zato sem jo ponovila tudi danes. Želela bi, da jo vsi skupaj razumemo v njeni pozitivni sporočilnosti. Zato mi dovolite, da jo parafraziram na optimističen način: Pravico bomo ustvarjali, bomo delili in jo bomo vedno znova našli prav zaradi pravičnosti v nas.« *Zatemnitev.*

Drugi protokol

Velika jedilnica. Bele krizanteme. Obložena miza. Za mizo sedijo: Šofer, ki je zdaj starejši sin in cestnar; Borznik s telefonom, ki je zdaj mož in učiteljičin soproj; Ribič, ki je oče in riba/som; Peška, ki je mati in psihiatrinja; Zobozdravnica, ki je medicinska sestra in prijateljica mlajše hčerke; Hitrostna drsalka, ki je mlajša hči in trenerka hitrostnega drsanja; Gasilec, ki je poveljnik in očetov brat; Učiteljica, ki je ravnateljica in materina sestra; Babica, ki je babica; Študent, ki je mlajši sin in profesor; Mesar, ki je šef in sosed; Slikar, ki je dedek in ponarejevalec slik, ter Političarka, ki je starejša hči in pravnica. Dialogi in monologi, zapisani v narekovajih, zahtevajo posebno interpretacijo.

MATI

»Živeti morate drugače, draga gospa! Ko stopite na cesto, se prepustite božji previdnosti. Nikar ne mislite na avte in gnečo okoli vas. Stiska vam povzroča težave. Tesnoba je posledica bolezni. Vi imate srčno astmo! Pazite nase, gospa!«

MLAJŠI SIN

Mama, ne polivaj!

MATI

Kaj pa govoriš? Babici se tresejo roke.

STAREJŠI SIN

Juha je odlična!

OČE

Takega soma še nisem videl. Velikan, vam reče, velikan!

SESTRA

Nora sem na tvoje ribe!

BRAT

Zaradi ribe in vesele družbe sem tu. To najbrž veste.

OČE

Z ženo sva ga komaj razkosala. Ribja juha ni preveč okusna, je pa zdrava.

DEDEK

Res ni nihče umrl? Nismo na sedmini?

STAREJŠI SIN

Ne, dedek, zaradi soma smo se zbrali! Atek je ujel kapitalca ...

DEDEK

Kapitalca? Jajca bi mu morali odrezat!

BABICA

Psst! Pred vnukom take besede!

SESTRA

Hvala, ker ga paziš, babi, tako skrbna si!

SOSED

Riba je najboljša svinjska!

STAREJŠA HČI

Zaljubljena sem. To veste?

MATI

Ne, ljubica! Kdaj ga boš predstavila?

MLAJŠI SIN

Kdaj jo bo predstavila ...

STAREJŠA HČI

Izvolili so me za predsednico stranke. To veste?

MLAJŠA HČI

Čestitam! Lepa kariera je pred tabo. Kakšna je?

STAREJŠA HČI

Noro lepa. In čisto moja.

MLAJŠA HČI

Včeraj po treningu ... Bila sem sama in sem si rekla, kar tako sem si rekla, nič resnega nisem mislila, rekla sem si: »Daj, poišči si kako babo in se poliži z njo!«

MATI

Kaj pa drsanje? Boš drsalke obesila na klin?

MLAJŠA HČI

Ne, mama, nekega dne bom sebe obesila tja gor.

SESTRA

Kdaj bo kaka tekma? Rada bi te videla?

MLAJŠA HČI

V nedeljo, teta! Pridite vsi štirje!

OČE

Ste pojedli juho? Prinesem ribo?

SOSED

Jaz ne bom ribe. Grem.

OČE

Lepo je zapečena, hrusta med zobmi, takega soma še nisi jedel. Ostani z nami! Boš pivo, sosed?

DEDEK

»Svojemu očetu nisem verjel niti besedice. Ko je slikal, je sam sebi lagal. Ko je slikal, se je zmeraj skliceval na evangelije, pogosto na Lukovega. Ko je slikal Popis Betlehema, si ni izmislil le snega, ampak tudi popisovalce, vojake in tako dalje. Natrosil je cel kup laži. O popisu ljudi v Betlehemu ne govori Lukov evangelij 03:03, ampak 02:01 in 02:02. Na pamet ju vem. Vam povem?«

STAREJŠI SIN

Ni treba, dedek!

DEDEK

»Lukov evangelij dve skozi ena in dve skozi dve govori sledeče: Tiste dni je cesar Avgust izdal odredbo, naj se popiše ves obljudeni svet. Popis je bil takrat, ko je bil v Siriji deželni upravitelj Kvirinij. V dve skozi tri piše: Tako so vsi ljudje odpotovali vsak v svoj rodni kraj, da bi se tam dali popisat. To je resnica na očetovi sliki!«

STAREJŠI SIN

Bravo, bravo! Tudi meni je neki šofer iz Bolgarije natrosil take laži, da sem mu prisolil eno krog ušes. Da ga boli stegno, je gonil v eno, da mora požret tableto, da mu jo moram dat, je čefur zahteval od mene. »Počakaj, ti kurc, počakaj malo,« sem mu zabrusil in mu zaračunal dvojno cestnino.

STAREJŠA HČI

Kaj hočeš povedat, bratec moj?

STAREJŠI SIN

Sem že povedal, sestrica, nič političnega, zato ti tega ne razumeš!

DEDEK

Pa to še ni vse, družba ...

BABICA

Dedi, a ne bi še malo ribe?

OČE

Mama, to je som! Riba - som. Iz reke sem ga potegnil ...

MATI

Pa kaj potem, kaj se tako ustiš? Ko mi prineseš sardelice s tržnice, si pa tiho ko črv!

PRIJATELJICA

Všeč ste mi. Krasna družina. Moja je drugačna. Oče vedno govori o fuzbalu, mama pa o frizerki, ki ji je lase pobarvala z živo rdečo barvo. V tako barvo kot je vaša fasada.

OČE

Naša fasada?

MATI

Tvoja fasada!

MOŽ

Zadnjič sem šel v gledališče. Ti nisi mogla, ker si pisala priprave. Abonma imava in sem pač šel sam. Ko se je odprla zavesa ...

SESTRA

Te je poklical moj svak in te vprašal ...

MOŽ

»Ti, kje si? Kaj delaš? Zakaj te ni?« Gladko sem mu odgovoril: »Zajebal si protokol! Odpustil bom tebe in kadrovskega! Borza ni hec!«

SESTRA

»Gospa učiteljica, nezaslišane reči slišim o vas! V mojo pisarno so prišli starši in se pritožili nad vašim načinom učenja. Da niste pri stvari! Da učite napačne letnice. Da poudarjate nepomembne dogodke v zgodovini našega naroda. Da zasmehujete politike, ki so nam prinesli svobodo. Da zahtevate nemogoče. Delite negativne. Mislite le na svojo frizuro. In, draga kolegica, nisem vas branila pred razjarjenimi starši. Nisem zato, ker se ne strinjam z vami. Rinete tja, kamor nihče ne rine.

Že jutri bom hospitirala pri vas. Pri moji veri, da bom!« je vpila krava name in za mano zaloputnila vrata, s katerih je pri priči padel napis *Ravnateljica ...*

MATI

Draga moja sestra, ne sekiraj se! Bo še kdo juho?

PRIJATELJICA

Dvigne roko. »Moja šefica, pomislite, koklja je stara že več kot štirideset, se nosi kakor puran. Pajkice, škornje, širok pas, fru fru na glavi, beli lasje, rdeče šminka, modri nohti, temna očala na vrhu glave, pod pajkicami tangice, nad njimi tisti mehki džersi, tista tesna kikla v sivi barvi, majica z velikim rdečim srcem in na rokah tetovaža. In babnica ni zdrava, večkrat se drži za okensko polico, moli, si meri utrip, cepeta in potem ... Potem sva neki pacientki zagnali injekcijo v gobec in ji izruvali zdrav zob.«

DEDEK

Ponarejeno sliko zavoham od daleč ...

SOSED

Dovolite, jaz bi se poslovil ...

OČE

Ne, ne, sosed! Niti pod razno! Ko pride na vrsto refošk ...

MATI

Refošk?

MLAJŠA HČI

Atek, povej sosеду, kaj se je zgodilo na ribolovu?

OČE

»Z veseljem pogledam ribiča naravnost v oči. Grd je kot ščuka. Mene, soma, da si upa, mene, soma, da si upa, tak usran pezde. Ugriznem v vabo, cuknem, da ribiča strese, požrem vabo in spustim flaks. In kukam iz vode, takole, z enim očesom, in se potem - ker sem večč obračanja na bok, to me je naučil moj brat, ki so ga trikrat potegnili na suho in trikrat jim je pobegnil v vodo, pa ne v tej scanci, v Donavi je bilo, je pravil stari som - se zakadim proti bregu, dvignem val in ga vržem proti

zlobnemu človeku. Zavrtim se še na boku in ležerno opazujem ubogo paro na bregu, ki natika droben trnek na vrstico in vrže na gladino. Malo se potopi tista reč, jo previdno ovohavam in si potem rečem, spizdi od tu, še zastrupili te bojo!«

SOSED

Vsi po vrsti imate bujno domišljijo! Tudi ženska stran vaše družine ...

STAREJŠA HČI

Mene sploh ne poznate, gospod sosed.

SOSED

Kako da ne?

STAREJŠA HČI

»Na strankinem kongresu sem jo spoznala. Bila je glavna in edina guvernica. Govor pa tak, da me je spodnesel. Res. Drgetala sem kot zaljubljenici.«

MOŽ

Midva bi tudi šla domov ...

OČE

Nikamor!

MATI

»Hudo je biti pešec. Hudo je biti peška. Preden je ulovil to ribo, tega velikanskega soma, sem bila pri sosedu ...«

BABICA

Pri psihiatrinji, hčerka!

MATI

»Sedite! Pogovarjala se bom z vami in vi z mano. Velja? Povejte mi, kdo ste? Povejte, koliko otrok imate? Ste sploh poročeni? Ste imeli očeta? Vas je oče kdaj ... Takole bom rekla, so vas v mladosti nadlegovali moški? Starejši moški? A da ne? Potem pa ni jasno, odkod stiska, tesnoba in astma. Ko se vam približa avto in ko stojite na prehodu za pešce, kaj vidite? Top predmet? Okroglo stvar? Trdo konico? Ponavadi se bolnim tik pred koncem odvijte filmska zgodba življenja. Me razumete? Ne? Kako naj vam to drugače povem? Ali ste kdaj videli skočiti človeka z okna, s kake hiše, z nebotičnika, mostu? Niste? Med padanjem v globino se namreč

človeku odviije zgodba življenja za nazaj in za naprej. Enako je z vašim primerom. Ko boste drugič šli čez cesto, si zavrtite film svojega življenja. Podnapisi so preteklost, slike prihodnost. Če tega ne boste videli, imate lastnosti histeričarke, draga gospa. Nič hudega, nič hudega, gospa, pomirite se ... Za histerika je bistveno, da nenehno postavlja vprašanja. Histerik od zdravnika pričakuje odgovor, pričakuje, da mu bo pojasnil simptome in rešil uganko njegove bolezni ...»

MLAJŠI SIN

Riba je kul!

OČE

Som, sinek, som je odličen!

MATI

Kosti je tako malo ... Sploh ne vem, kako plava taka riba.

OČE

S plavutmi določa smer, kosti pa ima ravno toliko, da je kos pritisku vode, specifični teži vode, njena gostota, kako naj rečem ... Som ne počiva, ker nima mehurja, s katerim bi izravnal vzgon in težo. Ribe hrustančnice so non-stop v gibanju. In ko se je zagnal proti meni, je reka podivjala, valovi do moje glave ...

MOŽ

Hudo je, če v gledališču zazvoni mobilni telefon. Če se prav spomnim, si ti rekla: »Če meni zazvoni, ga vržem gor na oder, naj ga imajo, naj jim tam zvoni govoreči vrag!«

SESTRA

To sem rekla?

STAREJŠA HČI

Atek, zaljubljena sem! Do fundamenta, razumeš?

OČE

Lepo. Vnuk mora v hišo.

MLAJŠA HČI

Atek, jaz sem tudi zaljubljena. Zadnjič mi je trenerka obljubila nagrado. Če izboljšam rezultat, bom trenirala z olimpijsko prvakinjo Čehinjo ...

BABICA

Martino Sablikovo.

MLAJŠA HČI

In bom šla na olimpijske igre.

OČE

Som spolno dozori v petem ali šestem letu starosti. Drsti med majem in junijem v vodnem rastlinju, kjer samec zgradi nekakšno gnezdo, v katerega samica odloži okoli 30 tisoč iker na kilogram telesne teže. Ikre do dokončnega razvoja pazi samec. Prezimijo v globokih tolmunih in luknjah na dnu rek ali jezer.

STAREJŠA HČI

Ati, som je super! Ker si ga ulovil s srcem. »Pri nekaterih ljudeh duh trgovine, osredotočen na zagotavljanje dobička, vodi k politični modrosti.«

STAREJŠI SIN

Oženil sem bom. *Premolk.* Kaj me tako gledate? Če si ne bo premislila, bo nevesta čez kako uro tu.

BABICA

Vedela sem, vedela sem! Zlat si, zlat si!

DEDEK

Lukov evangelij! Lukov evangelij! Spisal ga je na njivi, na sveti njivi pšenice, ki je ravnokar pognala. Nedolžna bilka je bila povod, kaj povod, namen, vzrok, protokol in ... Me slišite? Hej, me poslušate?

STAREJŠI SIN

Ime ji je Mojca ... Ne, ni Mojca! Ime ji je Marjana! Ma-ri-a-na! Prišla bo točno ob ...

MATI

Škoda, da ni Mojca. Tebi sem želela dati tako ime!

STAREJŠI SIN

Meni? Zakaj?

OČE

Take oči si imel. Take oči, kot jih imajo Mojce.

STAREJŠI SIN

Ne. *Sleče suknjič, izza pasu se pokaže pištola. Povije jo v suknjič.*

BABICA

A ni tvoja vnukinja Mojca?

SESTRA

Ja, najina punčka je Mojca.

MOŽ

Tvoj vnukec pa Robi, babi!

DEDEK

Najlepši imeni sta Jožef in Marija.

SOSED

Poslovil se bom ...

OČE

Sedi, sosed! Zdaj bomo malo nazdravili! Za Mojco!

STAREJŠI SIN

Za Marijo, ata ... Ne, ne, za Mariano!

BRAT

»Zatuli sirena, jaz pa v gatah! Poveljnik v gatah je kot strašilo. Če se tega zavedaš, spiš, ješ, delaš in počivaš zmeraj v gasilski delovni obleki. Nikoli človek ne ve, kje bo zapel petelin? Predvčerajšnjim je zagorelo, je pisalo danes v časopisu, zagorelo je v mesnici, plin je spuščal, zagorele so smeti in potem še kože, sveže, mastne kože. Nisem bil dežuren, a sem prišel na požar. Ukažem gasilcem napad, me ubogajo in še zdaj ne vem, kako smo pogasili kože, svinjske kože? Ukažem napad s peno! Pene ni v rezervoarju. Ukažem umik, saj je voda, kot voda na mlin, brez učinka. Kože posujemo s peskom, plin zaprem sam in v slabi uri sem doma. Potem prideš k meni in me povabiš na kapitalca ...«

DEDEK

Jajca mu je treba odrezat!

OČE

Tebe bom vedno vabil. Moj brat si ...

SOSED

Tole še spijem in grem ...

OČE

Nikamor ne greš!

SOSED

»Ti, kako kvalifikacijo imaš? Mesar ali pomočnik? »Mesar prve stopnje, mojster.« Aha, potem si s plačo zadovoljen. Nisi? Koliko znaša? Preveč za navadnega mesarja! Koliko zakolov je na črno, ti, mesar prve stopnje? »Nič?« Bejži no! Kdo pa kolje po vasi? Župnik? Nisi pošten! Govori odkrito! »Kdor ne laže, napreduje.« Ti letos že ne boš, mesar prve stopnje. Ni ga čez poštenje in lepo besedo. Mesarija nam je skoraj pogorela - ti pa, jamraš za večjo plačo. Kaj bi dal za usrani cent? »Življenje?« Ja, moj kurac bi dal! Od prvega dalje višja norma! Na dan deset prašičev! Ja, deset sem rekel, poglej, kake roke imaš! S temi rokami bi ubil pol države. A nočeš delat? Kaj pa tvoji dolgovi. Kdo jih bo odplačal? Jaz? Moja mesarija? Pojdi zdaj!«

DEDEK

Kam si šel, sosed?

SOSED

Domov! Kam pa?

MATI

Si prinesel?

SOSED

Nisem.

OČE

Pa bi moral. Komaj shajamo.

SOSED

Vem. Jaz tudi.

BABICA

Spodobilo bi se ...

SOSED

Vem. A nimam.

STAREJŠA HČI

Zakaj pa delaš? Delaš zastonj? Vsak mora delat in ustvarjat novo vrednost!

OČE

Tako je. Mislil sem, da bomo po ribi šteli.

BRAT

Šteli?

SESTRA

A še nisi vrnil?

SOSED

Nisem. Pa bom. Obljubil sem.

OČE

Trikrat si prišel, trikrat dobil.

SOSED

Sposodil sem si in vrnil bom.

MATI

Kdaj?

MLAJŠA HČI

Ste navalili nanj!

MLAJŠI SIN

Nič nismo navalili. Jaz bi nekaj imel ... Ne vem, vsi imajo motorje, samo jaz ga nimam!

BABICA

Sosed, tudi tvoj sin ga ima!

SOSED

O, to pa ne bo držalo! Odkod naj vzamem?

STAREJŠA HČI

Od nas, sosed, od nas! To ni poštena igra! Mi ustvarjamo, vi zapravljate našo dodano vrednost!

SOSED

Ne morete počakati še kak mesec. V službi bom napredoval.

MOŽ

»Ti nikoli! Generalnemu sem razložil, kdo si? Zamujaš, čvekaš, nisi inovativen, protokolov ne spoštuješ ... Kako naj računamo nate in na tvojo besedo?«

SOSED

Name lahko vsak računa. Povej, sosed, ko je bila povodenj, sem rešil ...

OČE

En sam ne reši nič.

MATI

Prepozen si bil, sosed! Drugi so nam pomagali.

BRAT

Koliko pa je dolžen?

STAREJŠA HČI

Uf!

BABICA

Še več!

MLAJŠI SIN

Saj bo vrnil.

STAREJŠI SIN

On? Nikoli!

MATI

Dolg je obupen. Če začneš vračati jutri, bo trajalo celo večnost. Od česa sploh živiš?

SOSED

Od rib že ne.

OČE

Ne zajebavaj!

PRIJATELJICA

Jaz bi zdaj šla. Greš z mano?

MLAJŠA HČI

Ne. Zanima me razplet. Sosed je v hudi stiski.

STAREJŠI SIN

Dajte mu mir! Ti pa kar pojdi!

PRIJATELJICA

Sama ne grem.

SOSED

Pa greva skupaj!

PRIJATELJICA

Kam?

SOSED

»Vsak pošten človek ima toliko morale, da ne škoduje drugemu. Poštenost je več vredna kot tvoji prašiči. Tvoje delo, mesar, je samo delo. Četudi kolješ, sam nikoli ne moreš biti zaklan. Žival nima te moči, nima tvojega refleksa in poželenja. Četudi je žival lačna, ne kolje in žere

kar počez. Jaz, tvoj šef, si nisem izmislil lakote, strasti in trpljenja, dolgov in obljub. Kdor žanje, seje, kdor obljubi, uresničuje, kdor sposoja, vrača. To so protokoli modernega sveta. Resnica je sicer drugačna, ti debeluh mesarski, resnica je lakomna kot ti, ki ne vračaš gostoljubja in denarja. Vrgel te bom na cesto, če še enkrat slišim tvoje stokanje in moledovanje: »Ne morem, ne morem, nisem kriv, nisem kriv, ne dam, ne dam, ne dolgujem, ne dolgujem!« Kdor hitro da, dvakrat da!«

BABICA

To ste lepo povedali! Všeč mi je, če je nekdo strog. Kdaj pride nevesta?

STAREJŠI SIN

Kmalu, babi!

BRAT

»Kot strokovni delavec lahko vodim priprave na poroko. Lahko organiziram poročno ceremonijo. Protokol sicer veleva, da je uporaba sirene strogo prepovedana, ampak če bomo zunaj mesta, bomo trobili ko prašiči! Bo ženitev cerkvena ali civilna? Sporočite na naslov gasilec pika si!«

MLAJŠI SIN

»Gospod profesor, spoštovana komisija! Dovolite, da pristopim k zagovoru svoje diplome z naslovom Integralni račun v luči substitucije $t = \tan x$ ali Kako je mogoče pri funkciji pod integralom $\sin x$ in $\cos x$ ugotoviti sodo potenco, če je protokol integral racionalne funkcije? Upošteval sem izrek Čebiševa, nato zagovarjal teorijo enotnega računa ...«

DEDEK

Bravo, bravo! *Zakašlja*. Kost sem požrl!

MLAJŠI SIN

»Hvala, gospod mentor. Z oceno sem zadovoljen. Lahko bi bila boljša. Vi pa veste, da sem se z matematiko ozirom algebro mučil vsa štiri leta. Kaj bom delal v prihodnosti? Rad bi postal fizik. Zanima me struktura vesolja, zanima me veliki pok ... Prosim? Ja, delat bom šel! V redu, v redu, enako, veliko sreče tudi vam! Hvala. Na svidenje.«

DEDEK

Samo enkrat sem se poročil. Si to predstavljate?

SOSED

Jaz si predstavljam.

OČE

Tiho!

MATI

Povej, kdaj boš vrnil dolg!

SOSED

Še to leto. Kdaj boš pa ti meni vrnila sina? Tega hrusta tule?

STAREJŠI SIN

»Počasi, gospod šofer, ne kažite s prstom name! Tu ni ambulanta niti rdeči križ! Tu je cestninska postaja! Plačajte cestnino in odpeljite! Za vami je že vrsta! Gremo, gremo!«

OČE

Kaj si rekel, sosed? A mogoče jaz česa ne vem?

SOSED

Ti nič ne veš, stari moj!

OČE

Čigav je starejši sin?

MATI

Moj! Od vseh ljudi! Od celega sveta! Kaj me tako gledaš?

OČE

Gledam? Jaz te ne vidim, ženska. Zakaj se zdaj cmeriš?

MATI

Štiri otroke sem povila. Kdo jih lahko več? Kdo? Odgovori, sosed!

SOSED

Mojega si povila, ženska!

MATI

»Ko grem čez cesto, ko stopim na cesto in ko grem po prehodu, čutim v prsih strašno bolečino. Ko sem rodila, sem čutila tako bolečino. Psihatrije živa plesen odkrije mojo bolezen. Tu sem, je spregovorila tesnoba, tu so tudi tvoji otroci, eden med njim drugačen: zelo razvit, zelo čudaški, zelo prostaški, zelo počasen, zelo zabit! Nisem ga utajila, gospa zdravnica, zlezal je vame in postal moj in naš, bil je brat in sin, sestri sta ga vzljubili, tudi mlajši sin. Le njegov pravi

oče, gospa zdravnica, poslušajte tole, njegov pravi oče se ga je sramoval. Odrinil ga je od sebe in zato sem ga podtaknila svojemu možu, svojemu izbranemu moškemu. Kaj pa on? Sosed? Vas to res zanima, gospa doktor? Prišel je k nam in zahteval denar. Ne, ni izsiljeval, sposodil si je denar. Večjo vsoto. Zakaj? Da bi poplačal stare računu. Kvartopirec je bil. Jaz sem mu dala, gospa zdravnica, jaz. Če me to tišči? Seveda me. Dvakrat me tišči: name pritiskata njegov dolg in njegov sin. Kaj dela? Cestnino pobira, včasih vozi, včasih pa je kar doma, prijazen fant. Nevesta ga čaka. Ko sem stekla čez prehod, je bilo vse v redu, srce ni razbijalo, dušilo me ni. Zahvaliti se vam moram. S terapijo sem več kot zadovoljna. A naj še pridem? Bom, bom, gospa zdravnica!«

STAREJŠI SIN

Moje Mojce ... Ne, ne, moje punce ne sme nihče užaliti! Slišiš?

SOSED

Slišim. Nisem gluh.

MATI

Ne prihajaj več! Rada bi imela mir, nimaš pojma, kaj je stiska, kaj je bolečina v prsih!

OČE

A mu naj dam svoj transakcijski račun?

MATI

Napiši mu številke in mu ukaži, naj ne prihaja sem!

MLAJŠI SIN

Diplomo si lahko vtaknem v rit. Službe ne dobim, če se razpočim. Pomagaj mi, sestrice!

STAREJŠA HČI

Nisem taka kot drugi politiki. To sem stokrat rekla in tega ne bom več ponavljala v tej hiši. Službo si poišči sam! Jaz nisem borza dela niti banka, razumeš, idiot!

BRAT

Nekdo zvoni!

MLAJŠA HČI

Grem pogledat! *Zatemnitev.*

Tretji protokol

V eni vrsti od leve proti desni sedijo: Mož, Sestra, Starejši sin, Starejša hči, Babica, Mati, Oče, Dedek, Mlajši sin, Mlajša hči, Prijateljica, Brat in Sosed. Nad njimi je video: slika Petra Bruegla Popis prebivalstva v Betlehemu, v ozadju muzika.

MLAJŠA HČI

Kdo je še slišal zvonec?

DEDEK

Jaz. Kaj praviš?

OČE

Nikogar? Nič?

MLAJŠA HČI

Pismo. Ampak brez naslova ...

MATI

Daj sem! *Odpre pismo in bere.* »Draga družba ...«

OČE

Nehaj! Nihče te ne bo poslušal!

MATI

Bere. »Draga družba! Jaz sem skromna riba ...« *Premolk.*

OČE

»S čolnom sem razvozil palice. Vsako na svoj kraj. Vrgel sem še tri pesti boilijev. Dve lokaciji sta bili v bistvu dva trdna platoja, obkrožena z globokim muljem, tretja in četrta sta bili tik ob grmu, prav tako s trdnim dnom. Lovim s safety bolt sistemi, s 160 do 210 gramskimi svinci in 25 centimetrov dolgo kombinirano predvrnico, narejeno iz Sufix Camo Skina 25 lb. Trnki preverjeni: Anaconda Power Carp, velikost dve, v kombinaciji s 24 milimetrsko boilo. Čeprav je bilo med mano in pozicijami veliko vej, sem lovil brez snag-leaderja, saj sem imel osnovni najlon Nash Bullet 0,38 milimetra, ki me še nikoli ni pustil na cedilu. Cel dan se ni dogajalo nič, razen prihoda neke smrkclje, ki se je

z nogo zapletla v najlon. Pred nočjo sem vabe zamenjal in ponovno vrgel tri pesti boilijev. Noč sem prebil v šotoru, zlezal sem v spalno vrečo. Iz sna me je prebudil prijem na palici številka tri. Takoj po zategu sem začutil, da je prijela večja riba. Vržem podmetalko v čoln in se s palico v roki privlečem do plena. Ko sem povlekel laks, sem v soju naglavne lučke zagledal masivno telo. Riba je vlekla čoln po reki. Izbrala je napačno taktiko: odvlekla me je na odprto, daleč od vej in grmovja. Nisem je mogel dvigniti v gumijast čoln, ker bi ga lahko s plavutjo ali trnkom prebodla, zato sem veslal z ribo v podmetalki. Do obale sem potreboval deset minut. Ulovil sem prekrasnega, 17,4 kilograma težkega soma iz družine Siluridae, roda Silurus in vrste Glanis!«

MATI

Bere. »Draga družba! Jaz sem skromna riba. Druge o meni pravijo, saj bi bila v redu, samo da ne bi bila tako nerodna. Nikoli nisem bila deležna kake posebne hvale. Še preden sem dobila v gobec kako reč, že so za mojih hrbtom godrnjali, polomila si bo zobe. Ko zaplavam za kakim kosom kruha, se že oglasi moj mož: »Pazi, na koreninah se boš ranila!« Nikoli pa moj ne reče: »Pazi, ne plavaj za plenom, bom jaz zaplaval po kruhec!« In še preden sem - jaz strašni som - dosegel kruh, sem si na koreninah starega drevesa odgrnil plavut in ko je ata som pridrvel v bolnico, mi je zabrusil. »Si videl, si videl, som nerodni!« Ko sem prišel iz bolnice, sem sklenil, da ne bom več skromna niti nerodna riba. Som v meni se je spremenil v psa. Povsod me je bilo polno. Postal sem radoveden, čez čas nasilen, brezsrčen in pokvarjen. Najbolj so mi živce parali ribiči, ki so svoje vabe metali z brega ali iz čolna. Dalj časa sem jih opazoval. Vsakega posebej sem si zapomnil. Vedel sem, kdaj prihajajo, s kom se družijo in pogovarjajo, kake cigarete kadijo, kake trнке natikajo na vrvice in kmalu sem ocenil, kdo je surov, kdo prijazen, kdo nataknen, sproščen in ljubezniv? Zapičil sem se v sivolasega in velikega človeka, v moškega z očali na nosu. Minevali so dnevi, prišle so sobote in nedelje - ponedeljki so bili pusti - spet so prišle sobote in nedelje, ko moža z očali obiše ženska. Kako sem vedel? Riba to občuti. Ženska se od moškega razlikuje po koraku, po gibih in pogledu. Ženska je ribi posebna vaba. Dve ženski sem si zapomnil. Ena je

bila majhna, druga velika in okroglolična. Prva je ribiču nosila cigarete, druga poljube. Prva ni dobila rib, druga zmeraj. Prvi je odkimaval in jo preganjal, drugo je objemal in božal. Ko sem tehtal slabih devet kilogramov, je ženska na breg pripeljala voziček, iz katerega je potegnila belo štručko. »Otročička,« me je popravil ata som. Ko sem tehtal 17,4 kilograma, sem se vdal usodi in ugriznil v vabo. Tole pismo boste brali, ko me ne bo več. Ker za glavno jedjo pride sladica, sem si rekel, napiši ribje pisemce in ga oddaj ribiču, ki te bo ulovil. V pisemcu pozdravi njegovo ženo in njegovega otročička in jima povej ...« *Pismo pritisne na prsi.*

OČE

Žena, daj pismo! *Jo ošvrkne s pogledom, pogleda pismo in ga raztrga.* Riba som! Ste že slišali, da bi som pisal pisma? Kaj me tako gledaš?

MATI

Gledam? Jaz? Jaz te samo poslušam. Če bi gledala, bi nekaj videla, se ti ne zdi? Tako pa ...

OČE

Kaj bi videla? Kaj? Slepa si!

MATI

Bila sem, zdaj nisem več. *Se obrne k Sestri.* Ti, sestrica, kje imata otroka?

SESTRA

Kaj te briga!

MOŽ

Kje imaš otroka? Hočem vedeti, kdo je njegov oče?

SESTRA

Babica ga ima.

BABICA

Malega Roberta, kaj pa Mojco?

MOŽ

Babica ima mojega. Kje je njegov?

OČE

Pisma ni več in otroka tudi ni več! Ne sekiraj se, stari! A ne bi nekaj popili?

SOSED

Jaz zdaj grem!

OČE

Nikamor ne greš! Povej mi, kaj bi naredil, da bi popravil napako, dosegel

cilj? Kaj bi naredili, da bi dosegli neki cilj, nekaj pomembnega? No? Kaj?

SOSED

Povej prvi! Kaj bi naredil?

OČE

Zapri gobec, sosed! No, kaj bi naredili?

MLAJŠA HČI

Predala bi se hudiču!

MLAJŠI SIN

Nič. Cilj je zame presežena kategorija

MOŽ

Prodal bi imetje.

SESTRA

Tudi mojo polovico?

STAREJŠI SIN

Nisem razumel vprašanja.

MLAJŠI SIN

Naučil bi se vse matematične formule tega sveta.

STAREJŠA HČI

Molila bi.

SOSED

Če bi prenehal klati živino, bi presegel samega sebe. To je zame čisto dovolj. Tudi vojna, ki sem jo preživel, je presegla moje cilje. Ko sem s kampanjolo ...

OČE

Ti nimaš odgovora?

BABICA

Ne.

DEDEK

Da bi dosegel cilj? Evangelije znam na pamet – pa kaj mi to pomaga?

MATI

Naredila bi ... Kaj že? Zaljubila bi se.

BRAT

Jaz tudi.

PRIJATELJICA

Jaz sem čisto blizu cilja. Še kak zob izpulim – in izpuljeni bojo vsi!

OČE

Jaz ... Da bi dosegel cilj, bi se moral spremeniti v ribo. Riba je mojstrovina narave: živi na hladnem brez zraka, dela na hladnem brez obleke, umre na hladnem brez zapaščine. Da bi dosegel svoj cilj, bi moral ob rojstvu umreti in ob smrti oživetiti. Ker tega nisem sposoben, ker nikoli ne bom riba, v življenju nisem in ne bom dosegel nobenega cilja.

STAREJŠA HČI

Pojdi tečt, ati!

OČE

Ne morem! Zdrobili ste mi kolena.

MOŽ

Moj cilj je ... Ne bi prodal imetja, da bi dosegel cilj. Glejte, tu notri, je treba doseči cilj. Tudi jaz bi bil riba som. Moja borza, moje delovno mesto borznega posrednika, je največji nateg kapitalistične družbe. Iz preprostega razloga: »Ko banka izgubi smer, njeno vlogo prevzame borza. Ta institucija, ki je zbirnik števil, imaginarnih vrednostnih papirjev in mešetarjev, na trgu dela in med ljudmi povzroča paniko. Zakaj borzni indeksi rastejo in padajo? Kje je logika, da ima predelava ribjega olja indeks 18 ali 118? Jaz, borzni posrednik, sem degradiral človeka in delo, na piedestal vrednot pa postavil številko in denar. Finančni trg celotnega sveta bi blestel brez borz in borznih posrednikov. Borzni posrednik je mrtva riba som. Sem dovolj jasen, gospe in gospodje?«

STAREJŠA HČI

Pojdi tečt, stric! »Borza in banka sta nujnost tega sveta, korektiv prodaje in nakupa, dela in brezdolja. Nad obema sta vlada in politika.

Če nista v spregi z njima, je blagostanje na dlani, v nasprotnem, so protesti in vojna. Vladati je treba na dva načina: brezkompromisno tam, kjer obstajajo malverzacije in korupcija, in z dialogom tam, kjer je nujen konsenz socialnih partnerjev.«

MLAJŠI SIN

Odjebi s tem!

MATI

Kako pa govoriš?

MLAJŠI SIN

Jaz sem ulica, mama, jaz sem tu samo ulica ...

OČE

Počasi, fant! Tu ni ulica, tu ne potrebujemo protestnikov!

MLAJŠI SIN

Pa še kako jih! V družini se začne življenje! Brezkompromisen in dialoški boj! Če v matematiki zgrešim številko ali znak, sem pogubljen. Če družina izgubi kompas, je izgubljen vsak njen član in potomec. Se razumemo?

STAREJŠA HČI

Odjebi s tako trdo znanostjo!

MATI

Nehajta!

OČE

Sin ima prav! Ko si popustila, ko si šla z drugim v posteljo, se je družinsko ravnovesje sesulo ...

MATI

Ko si ti skočil čez plot, se ni zgodilo nič. Se je?

OČE

Pozabi!

MATI

Jaz nikoli.

SESTRA

Resnica je nekje drugje. Ta riba som nam je zlezla v glavo. Se motim?

MOŽ

Riba ne, ampak mi sami! Končno smo si zlezli pod kožo. Končno vemo, kdo je kdo ...

STAREJŠA HČI

Postana filozofija, stric! Zlesti komu pod kožo je misel francoske revolucije, danes smo ... Katerega smo danes?

DEDEK

Ribe drstijo pozimi.

BABICA

Danes smo osemnajstega!

SOSED

Cel dan.

DEDEK

»Osemnajstega decembra sem končal slikati Betlehemsko sliko. Ves radosten sem dvignil roke. Spustil čopič in se končno nasmehnil. Konec trpljenja, začetek veselja. Slika je uspela. Na sliki je sneg, a ne nizozemski, ampak alpski. Ko sem potoval iz Italije domov, sem šel čez Alpe, skoz doline Alp - in bila je huda zima, snega do kolen, temperatura nizka, zeblo me je kot psa. Nisem zastal v snegu. »Betlehemski kolorit je nekaj posebnega, originalnega,« sta me napadala sinova. »Oče, zakaj si pobelil Betlehem, ta kraj je kraj sonca, peska, vročine in suše! Obsojali te bodo, cerkev izločila, midva bova ostala brez očeta.« Samo smejal sem si jima. Vedel sem, da te slike ne bosta mogla ponarediti. Sneg sem na desko nanašal s posebno tehniko. Enkratno nanašanje je bilo premalo, dvakrat preveč ... Ko sem mešal barvo, sem iznašel tudi tehniko nanašanja barve na leseno podlago. 116 krat 164,5 centimetra je merila deska za Census at Bethlehem ... Kdo ve, če me bo kdo posnel? Bilo je osemnajstega decembra 1566. Pred poldnevom je bilo ... Jože je krenil iz Nazareta v Judejo, v Davidovo mesto, ki se imenuje Betlehem, da bi se dal popisat skupaj z Marijo, ki jo je dobil za ženo, kakor mu je bilo obljubljeno, in je bila takrat že proti koncu nosečnosti ... Tega na sliki nisem poudaril, kajti Jožef ni mogel z nikomer nazdraviti, z nikomer deliti veselja!« *Skloni glavo in zaspi.*

BABICA

Če ni resnice, ni prihodnosti!

SOSED

Takole, hvala za ribo, hvala za pijačo, jaz ...

OČE

Sedi, sosed! Nismo še končali z obedom.

MATI

Kako da ne!

OČE

Nismo, sem rekel. Tisto pismo, tole pismo na tleh, bosta najini hčeri zalepili in brali ga bomo znova. Slišali bomo pravo resnico! Hočem imeti čisto vest!

STAREJŠA HČI

Ne bodi dolgočasen, atek! Jaz grem ...

STAREJŠI SIN

Bom pa jaz lepil, mogoče medtem pride moja Mojca.

MLAJŠA HČI

Prinesem list papirja?

OČE

Seveda. Kam pa si mislila, da bomo lepili koščke pisma?

MOŽ

Tega ne razumem, ne vem, če se bo posrečilo ...

Mlajša hči in Starejši sin odideta.

SESTRA

A bova šla?

OČE

Nikamor! Cilj ni tako daleč.

MOŽ

Počakajva. Čudežev sicer ni, v tej hiši pa je vse mogoče.

Mlajša hči in Starejši sin se vrmeta, on sede na tla, ona počepne. Ko zbereta koščke papirja, jih razvrstita, potem lepita na papir.

PRIJATELJICA

A veste, da se mi nikamor ne mudi.

SOSED

Meni tudi ne.

BRAT

Bo sploh kaj nastalo iz tega?

OČE

Bo, bo.

MATI

To je trik.

BABICA

Naj mali vse to gleda?

STAREJŠA HČI

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

OČE

Tiho. Zapomnil sem si tvoje besede. Na kongresu svoje stranke si rekla, citiral bom: »Ne bomo ustvarjali, ne bomo delili in ne bomo našli pravice, če pravičnosti ni v nas.« To ni zraslo na tvojem zelniku, dekle, to si ukradla iz učbenika ali iz kakega govora. Če bi bila to tvoja misel, ne bi bila moja hči. Kaj me gledate, prav sem povedal. Ne bi se delala pametno. To sem mislil. Bo kaj ali ne bo? Še polovice nista zalepila ...

MLAJŠA HČI

Prvi del pisma je sestavljen, lahko ga preberete.

MATI

Počakali bomo na celega in jaz bom brala pismo!

DEDEK

Se zbudi. Danes smo osemnajstega!

STAREJŠI SIN

Eto, pismo je celo!

MATI

Meni ga daj! »Draga družba! Jaz sem skromna riba. Plavam le v globinah rek in jezer. In ne drstim. Nekega dne sem se zapičil v sivolasega in velikega človeka, v ribiča z očali na nosu. Minevali so dnevi, prišle so

sobote in nedelje - ponedeljki so bili pustni - spet so prišle sobote in nedelje, ko moža z očali obišče policaj. Kako sem vedel ...»

MOŽ

Kakšen policaj? Odkod to? Pokaži!

MATI

Boš ti bral?

MOŽ

Ja! »Draga družba! Jaz sem ...« To smo že slišali! Tule: »Kako sem vedel? Riba to občuti. Policaj se od moškega razlikuje po koraku, po gibih in pogledu. Policaj je ribi posebna vaba. Pravzaprav sem si zapomnil dva policaja. Prvi je bil okrogloliččen, odkimaval je in ribiča preganjal, drugi je lovil z njim. Ko sem tehtal slabih devet kilogramov, je okrogloliččen policaj na bregu ustavil avto, iz katerega je potegnil stol in mizo. Postavil ju je na breg, sedel in zaleč pisati globo za prepovedan ribolov. Ko sem tehtal 17,4 kilograma, sem se vdal usodi in ugriznil v vabo, ki jo je nastavil okrogloliččen policaj. Tole pismo boste brali, ko me ne bo več. Ker za glavno jedjo pride sladica, sem si rekel, napiši pismo, ribje pisemce, riba som, in ga oddaj ribiču, v njem pozdravi njegovo ženo in njegovega otročička in povej, da si bil priča škandalu. Ubogi ribič nič ni kriv!«

OČE

Zaprli so me v klet sodišča. Ne da bi mi sodili. Barabe! Take reči prenaša naš narod, tako podlost sem doživel ... Vi pa ... Če ne bi ulovil soma, bi jutri ležal na kamnitih tleh jetnišnice, morda bi bil mrtev, morda pohabljen ...

MATI

Nehaj, nehaj, ne morem te poslušati. Oprosti! Tisočkrat oprosti! Ženska glava, kako sem mogla, bolna sem, res sem bolna, jutri grem ...

OČE

Stisni se k meni! Če me boš ljubila, bom vse pozabil.

SOSED

Zdaj je čas za slovo. Hvala za ribo, jaz, jaz ...

DEDEK

Ponarejanje je hudo zlo, ni največje, je pa zlo. Ko sem jaz ponaredil,
ko

sta sinova ponaredila sliko, saj veste, tisto veliko sliko brez snega,
sem umiral, boril sem se smrtjo in rekel, da je tudi moje življenje
ponaredek in da bo tako tudi moje posmrtno življenje ...

STAREJŠA HČI

Posmrtno življenje je šund!

DEDEK

Življenje je ponaredek! Ponarejanje denarja je smiselno, ponarejanje
življenja nesmiselno. Zakaj? Kdo ve?

BABICA

Jaz vem!

DEDEK

Ti, ljubica moja, bodi tiho!

MLAJŠI SIN

Če ni denarja, ni ponarejanja, če je življenje, je tudi smisel. Kdo
napačno predpostavlja?

DEDEK

Nič ne razumem.

SESTRA

Če je otrok otrok ljubezni, potem je življenje življenjsko in je možno
živeti. Je to odgovor?

DEDEK

Je, a ni čisto pravilen.

SOSED

Ko otrok postane lastnina, ponaredek življenja potrka po zibki. Če je
otrok svoboden, je nesmiselno ponarejanje denarja in življenja. Sem zelo
blizu?

DEDEK

Skoraj, skoraj, a nisi!

MOŽ

Ponovil bom vašo misel: »Vse življenje je ponaredek! Ponarejanje denarja je sreča, ponarejanje življenja smisel.« Sem zadel?

DEDEK

Si. Nisi. Ne vem ...

MOŽ

Če ne priznam otroka, ki je sicer moj, sem ponaredil svoje življenje. Če priznam, da je moje življenje nekaj vredno, lahko zatajim otroka, a izgubim vero v življenje ...

DEDEK

Kje je denar?

MOŽ

Pride na vrsto. Moje življenje je vredno, če imam denar. Če zatajim denar, sem proč vrgel življenje.

DEDEK

Prekomplicirano!

OČE

Življenje je ponaredek, če sam sebi lažeš. Ponarejanje denarja je možno, če življenju daješ smisel. Ta odgovor je pravi!

PRIJATELJICA

Počakajte! Odgovor imam!

MLAJŠA HČI

Jaz tudi! Vsak je svoje sreče kovač! Drži? Kaj pravite?

DEDEK

Odlično, a napačno.

PRIJATELJICA

Jaz sem luč sveta, kdor hodi za mano, ne bo v temi, imel bo življenje!

DEDEK

Bravo! Bravo!

BABICA

Citirala je Sveto pismo!

DEDEK

Naj tebe citira? Naj koga od njih? Bravo, bravo, gospodična! Če sem že pri besedi, kaj pomeni tisto o vaših zobeh?

PRIJATELJICA

Ne boste verjeli, govorim o zobeh mojih pacientk! Tisoč zob, tisoč žensk. Če vsaki izpulim tri, je to tri tisoč zob in iz zob delam modele ...

DEDEK

Modele?

PRIJATELJICA

Natančno to. Vsak zob ima svojo zgradbo, zob ni enak zobu, zob je človek v malem. Čim več zob, tem več zgradb in zgodb o človeku. Iščem model pravega človeka. Iščem žensko svojega življenja. Ko jo najdem, neham pulit! Jasno?

MLAJŠA HČI

Kot beli dan!

OČE

Nič mi ni jasno. Izgubil sem nit. Riba je bila dobra. In vino ... Ti, brat moj, zakaj samo poslušáš?

BRAT

Kaj pa čem? So me navadili v službi.

STAREJŠA HČI

Pri gasilcih ni svobode?

BRAT

Ne. Red in disciplina, draga moja! Če bi bila sama, bi marsikaj zvedela o moji službi in nadrejenih. Sami prasci, povzpetniki in tatovi! Kot tvoj stari ...

OČE

Bolje, da si tiho, brat moj! Ko spregovoriš, se mi dvigne tlak ...

BRAT

Spet zvoni!

MLAJŠA HČI

Grem pogledat! *Odide.*

BRAT

Spet riba na vratih?

OČE

Kri mi narobe teče.

BRAT

Kri?

OČE

Ja. Ko se ribe dotaknem, sem cel nabrekel. Ko me ona prime, mi grejo lasje pokonci. Pomisli, kako sranje!

BRAT: Kdo - ona?

OČE

Žena!

Vrne se Mlajša hči.

MLAJŠA HČI

Pismo? Ga odprem?

Oče prikima in nejevoljno zamahne z roko.

MLAJŠA HČI

»Dimnikarsko podjetje vas obvešča, da bomo peči pregledovali v četrtek, 3. junija, ob 9. uri. Po zakonu o dimnikarski dejavnosti ...

Planejo v smeh. Tudi Dedek, ki se (mimogrede) približa predvajalniku in ga vključi tako, da ga nihče ne opazi. Na zaslonu se pojavi Dedek, ki si z eno roko pogladi brado, z drugo drži list papirja. Ko se oglasi, se vsi obrnejo proti zaslonu.

DEDEK

Bere. »Oporoka! Pri zdravi pameti in pred pričama spodaj podpisana starša ...« Imen ne bom bral. »Spodaj podpisana ... Po najini smrti svojim bližjim zapuščava sledeče premoženje: hišo in tovarno na Galjevici, denar z najine hranilne knjižice, malo hiško na Brdu, sedem hektarjev gozda in obrat za proizvodnjo kisa. Če ne boste skrbeli za

hiši, ostala poslopja in obratovanje tovarn, je premoženje last pravnikov in prawnukinj. Če se premoženju odrečejo tudi omenjeni, naj gre najina lastnina v roke škofije. Ata in mama, 18. decembra 1972.«

MATI

Kaj je zdaj to?

OČE

Riba som je končno spregovorila! Ugasni, dedek!

BABICA

To ni bila riba som, to je bil ... *Pogleda Dedka.*

MATI

Hitro poseže. Zahlipa. »Gospa doktor, gospa doktor, rešite me, rešite me. Prsi mi bo razgnalo!«

Dedek izključi napravo.

BRAT

Kam boste šli?

MATI

Nikamor! V to hišo sem vložila svoje življenje, kaj življenje - tri življenja sem spustila v bajto. To je tvoje maslo!

OČE

Moje? Mogoče pa res. Če je tako, nisem riba som, ampak človek.

MATI

Čudovito spoznanje!

STAREJŠA HČI

Ven bosta morala, ven iz te hiše!

OČE

Samo mrtev!

STAREJŠA HČI

Nekaj imam za vaju, za vse tukaj. Če me sprejmete tako kot sem, in če podprete mojo politiko, izdam skrivnost ...

BRAT

Skrivnost? Me res zanima, kako? Kar na dan z besedo!

STAREJŠA HČI

Oporoka ...

OČE

Počasi, hčerka, ne prehitevaj, ne zaletavaj se v zid. O oporoki tu ne bomo več govorili, ker je vse jasno ...

MLAJŠA HČI

Kot beli dan!

STAREJŠA HČI

Brez moje pomoči in mimo mene ne boš mogel, atek!

OČE

No? Me res zanima, kaka je tvoja skrivnost?

STAREJŠA HČI

Silno preprosta: v oporoki so omenjeni bližnji ...

DEDEK

Bravo, punca! Bravo! Že razumem!

MOŽ

Čestitam! Modrosti sem se zmeraj priklonim – tudi zdaj se bom. Vse mi je jasno. V oporoki piše: »Če ne boste obdelovali in skrbeli ...« Ker sta domova in zemlja skrajno zanemarjena, bližnji pa prava polomija in od različnih staršev, je jasno ...

MLAJŠA HČI

Kot beli dan!

STAREJŠA HČI

Ne, ne, napačen sklep, stric! Tvoja otroka ne spadata v mrežo, ki jo pleteš, še pred njima smo mi: štirje iz te družine. Jaz bom delila premoženje!

MLAJŠI SIN

To bomo še videli!

MLAJŠA HČI

Počakaj! Če te bomo podprli in pozabili nate, boš pozabila na premoženje, si rekla.

STAREJŠA HČI

Res je. Odrekam se! Sicer pa - rečeno je bilo: bližnjim! Razumeš, bližnjim! Poscala sem bom na te bližnje! Jaz grem na svoje, lastnina me ne zanima, meni so svete stvari pravo, politika in ljubezen. Jasno?

MLAJŠA HČI

Kot beli dan!

BABICA

Kaj pa midva?

DEDEK

Kapitalizem ne bo preživel! Življenje je ponaredek, posmrtno življenje pa šund! Bravo, bravo! *Zaploska.*

STAREJŠI SIN

Dajte malo mira! Naj mi nekdo pove, kaj je tu moje, kaj mi pripada?

OČE

Nič, sin moj!

PRIJATELJICA

Tvoje Mojce pa dolgo ni?

STAREJŠI SIN

Marija ji je ime, ne ne, Marta je, lepotica, da ji ni enake.

MATI

Telefoniraj ji!

STAREJŠI SIN

Baterija je prazna.

OČE

Vzemi mojega.

STAREJŠI SIN

Številko sem pozabil.

MLAJŠA HČI

Oh, ti revček!

PRIJATELJICA

Jo poznam?

STAREJŠI SIN

Ne vem. In če jo, kako bi pomagala?

PRIJATELJICA

Zobje ... Če je bila v moji ambulanti ...

STAREJŠI SIN

Zob res nima veliko! Ime ji je Martica!

PRIJATELJICA

Tipka po mobilnem telefonu. Martica, Martica, Martica ... 041 540 831.

Jo jaz pokličem?

STAREJŠI SIN

Ja.

PRIJATELJICA

Telefonira. Halo? Marta ste vi? Ne? Koga sem dobila? Mojco? Katero Mojco? *Premolk.* Odložila je.

STAREJŠI SIN

Super! Zdaj lahko začnem na novo.

STAREJŠA HČI

Jaz tudi.

MLAJŠA HČI

Jaz sem že začela.

DEDEK

Jaz tudi. *Globoko izdihne. Zamahne z roko.* To večno ponarejanje. Kako me ubija, ubija, ubija ...

Sledi zatemnitev, ki jo s kretnjami ustavi Mlajši sin.

MLAJŠI SIN

Počakajte, počakajte! Jaz sem tudi zaljubljen ... V svojega profesorja, no, ne ravno v njega ... Mislim ... Posredno ... Tako krasno hči ima, da to ni normalno. Res! Ni normalno! *Zatemnitev, ki jo ustavi Starejši sin.*

STAREJŠI SIN

Počakajte! Kaj je z oporoko? Mene zanima, kaj je moje?

STAREJŠA HČI

Nič. Ti ja nisi naš!

STAREJŠI SIN

Kako da ne! Jaz sem stoprocentno vaš! *Vzame suknjič, ga razgrne in dvigne pištolo.* Sem vaš ali nisem?

Zatemnitev. Na zaslonu se pojavi Šofer, iz zvočnikov je slišati njegove besede z začetka. Kmalu se jim pridruži še drugih dvanajst glasov, ki se zlijejo v nerazumljivo govorico.

Četrty protokol

V ospredju na nizkih stojalih sedem žar, ob vsaki fotografija soma. Ob žarah častna straža. Stražijo Starejši in Mlajši sin ter Mlajša in Starejša hči. V ozadju na nekoliko dvignjenem prostoru sedita Babica in Dedek. Držita transparent, na katerem piše: *SEDEM LET POZNEJE*.

STAREJŠI SIN

Mene ne bo nihče jebal! Če je moja familija razpadla v prafaktorje, mislijo, da bom razpadel tudi jaz. Eto ti, kuracpalac! Cel svet bom fental ...

STAREJŠA HČI

Brzdaj jezik, na dopustu si!

STAREJŠI SIN

Na prisilnem obisku, sestrica!

STAREJŠA HČI

Na pogrebu si, izbiraj besede, bratec!

STAREJŠI SIN

Ko pridem iz čuze, bom komunajzar. Eto! Ne bom več gledal grabeža! *Premolk*. Ko sem zapustil tisto zajebano cestninsko postajo, ko nisem dobil tiste usrane tablete, sem se prilepil na bolgarskega šoferja. Kmalu sva bila na isti valovni špuri: on prevoz, jaz robo, on robo, jaz keš. On tipe, jaz babe. On prstan, jaz pištolo. Super trgovina. Ti in atek sta mi seveda težila, ko sta zvedela, kam pluje moja barka. Ko se je pozabilo na moje mučke, sem zadihal svobodno in dil je stekel kot po maslu. Tone robe, kaj tone, deset ton robe sva zvozila z Balkana na Zahod. Vsi so sumili, nihče ni ukrepal. Bil sem ko oni kreteni na oblasti. Ni težko grabit. Roka se kar sama stegne, samo vrečo je treba držat. Uf, koliko keša je padlo vanjo. Ne takoj priznam: šele ko sem

Bolgara poteptal s priklopnikom, šele ko sem razbil in zažgal najin tovornjak, je stekel biznis. Lahko sem imel, kar sem želel: avto kupit - ni vprašanje, z malo jahtico po morju - čas posla, ženske - ne vprašaj kake! Super je bilo. Dokler se nisem zajebal s ponarejeno vozniško. Pregledali so mi priklopnik, našli pol tone dreka, me pobasali in vrgli v čuzo. Eto! Dve leti že sedim in molim boga, da mi odpre rešetke; dve leti pizdim nad državo, nihče me ne obišče; dve leti buljim v prazno. In še sedem me čaka, sedem kurčevih let. Brezveze sem nabasal na zasedo. Ko pridem ven, bom drugačen ... Kuracpalac bom! Psihoterapevt mi je rekel: »Starši so ti zajebali otroštvo! Stricu si fafal kurca!« To ni bilo težko uganiti. Jaz že od malega fafam, požrl sem najslabšega soma, podedoval staro kramo, dobil erogene cone tam, kjer imajo drugi možgane, iz maminih jošk sem pil pokvarjeno mleko in ... Eto, zdaj se je, hvalakurcu, vse obrnilo in ...

MLAJŠA HČI

Tebi že ne, meni pa se je! Najprej šminkica, potem modrček, tange, parfumček, kavbojke, krilo, škornjčki - vse to se je kar samo lepilo name in padalo v torbo. Srečam nekega tipa, totalno faliranega, za njim zapor, ločitev, pobeg, pretep, smrt na cesti - pa ravno nanj sem naletela. Pizda, sem se zatreskala. Ati je vse to vedel, videl me je, kam lezem - a ni mogel odpreti usta in udariti po mizi, ne, pustil me je, da sem zagazila v blato. To mu zamerim. Fant mi je rekel: »Jabolko ne pade daleč od drevesa.« Pa kaj ti veš, sem ga nabodla. Ni odgovoril. Pozneje sem zvedela, da je nas je poznal, opazoval celo famlijo, da me je videl na bazenu, da me je videl s starcem, ki me je objemal, da je videl neko pičkico, ki me je lizala po obrazu. Vse je videl tip, bil je priča mojim avanturam, a ni trznil, ni me pocukal za rokav in rekel: »Hej, punči, ne serji, zaplezala se boš!« Čakal je na to, da zajebem život, užival je - in jaz sem mu gladko padla v naročje. Imela sva se fajn. *Premolk.* Mater, koliko stvari sva ukradla, koliko tipov sva pretepla, nategnila vse socialne centre ... Dokler, ja dokler ni prišel naš sosed in me odšpecal. Zgrabili so naju in naju vrgli v prevzgojni center ... Pisala sem domov. Nič. Nikogar ni bilo k meni ... Pa kaj! Nikogar ne potrebujem! Ko se vrnem na svobodo, bom spet drsala, ne vem,

ali pa tekla ... Pizda, jaz sem po duši še zmeraj športnica! Ko bom dosegla svetovni rekord, bo prepozno, ne bom vas jebala! Ne bom! Kaj me gledaš?

MLAJŠI SIN

Jaz sem majhna riba ... Ti si večja, pardon, bil si večja, ker so te dobili. *Premolk.* Mene ne bojo, jaz živim drugače. Če si fizik, imaš fizično mejo. Ko jaz ponaredim dokument, ne pustim sledi. Ko vzamem denar za svoje delo, se ne šopirim z njim. Jaz sem ko moja mama: neulovljiva, spolzka riba, nikoli nič kriva, na zunaj poštena, urejena in prijazna, od znotraj pa - ne vprašaj! Ko sem utajil prvo davčno napoved, so me pisno opozorili. To je bil znak moji nedoslednosti. Če bi svojo ukano zatrli v kali, ne bi nadaljeval. Človek dobi krila. Jaz jih imam, sedem let letim z njimi. Iz ene v drugo davčno oazo. Vse imam pod nadzorom. Moja fizika ja mati turbulence. Tule, ja na prsih nosim bančno knjižico in tu še eno, in v torbi še dve, v službi so še tri in v sefu več kot deset. Vse so polne dolarjev, evrov, funtov, kron, dinarjev, pesosov. Milijoni, milijoni! Ko odprem svojo knjižico, me zmeraj zgrabi, da vmes, ja, takole vmes med obstoječe številke, pripišem novo, ponavadi ničlo. Je najmanj opazna. Psihologija? Ne! Fizika! Dedku bom hvaležen celo življenje. Nedolžna družina smo bili! Škoda, da se ne dobivamo več. Joj, sem užival nad pismi, ki jih je atek trgjal na koščke in smo jih nato sestavljali in se smejali do solz. Kaka uživancija!

STAREJŠA HČI

Kolikokrat sem vama rekla: »Ne delajta tega!« Iz televizijskih poročil sem izvedela, kaj počneta v življenju. Pa saj nista neizobražena berbca z družbenega dna! Zaradi fanatičnega uma sta izgubila kompas. Vajin poblazneli um ni uzrl etično čisto, do tujcev prijazno, kulturno in organizirano političarko, ki vama bi bila za zgled. Nisem bila dovolj močan povod za vajino samorefleksijo in razmislek. Nekaj, kar običajno spada na evropsko ultradesničarsko obrobje in podpodje, je nastajalo tudi v naši družini, žal kot del kvazi pravnega reda. *Premolk.* A ni moj starejši brat antipod vaških straž s prižganimi motornimi žagami, referendum o pravici samskih žensk do umetne oploditve, o psihiatričnem zdravljenju istospolno usmerjenih; antipod manjvrednostnih zvez ljudi,

ki živijo na koruzi? A ni moj brat del javne scene, v katerem vladajo sovražni govor in rasistični izpadi v gostilnah in na stadionih? Ni moj brat protestiral proti gradnji džamije, istočasno pa musličem prodal parcelo za gradnjo? Vse to je delal! Mami in ati pa sta mižala pred tem. Zmeraj sem govorila: »Kdor danes razbija tovornjake, bo jutri razbijal ljudi!« Priznam: tudi sama sem zavozila, ponaredila strankin račun, denar vložila na svojega in se delala nedolžno. Napako sem popravila. Zdaj sem končno nekdo, ki ve, kaj hoče. Pravzaprav, ki ne ve ... *Odpre torbico in stopi k žari. Nasuje bel prah na fotografijo soma in zviije bankovec. S tako pripravljeno cevčico v nos posesa kupček prahu. Ati, mami ... Se nasmehne in zamaha z rokama, kot da bi oponašala ptico v letu. Dvigne žaro. Ati, nekaj važnega ti moram povedat. Nimaš pojma, koliko stvari se je nabralo. Res! To moraš slišat in videt od blizu!*

Zatemnitev. Starejša hči z mahanjem rok ustavlja zatemnjevanje.

STAREJŠA HČI

Bratec, kje imaš pištolo? Daj mi jo!

Starejši brat odkima. S kazalcem (lahko tudi s pištolo) se potrka po čelu in se nasmehne. Zatemnitev.